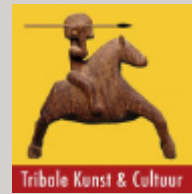

Footprints

Nieuwsbrief
van de
Vereniging
Tribale Kunst
en Cultuur

14e jaargang
nummer 4
MEI 2026

Beste leden,

In dit extra nummer van Footprints, neemt Leo Meijs ons mee in zijn gedachten over "kijken zonder grenzen".

Leo en de redacteur stellen uw reactie zeer op prijs.

De redacteur, André Smit, Footprints@xs4all.nl

OPINIESTUK

Kijken zonder grenzen, gedachten van een liefhebber.

Omdat ik naast westerse kunst ook wel voorwerpen koop uit Afrika, Oceanië, Amerika, Australië wil ik wat gedachten met u delen die hierbij wel eens door mijn hoofd gaan. Misschien bent u het er helemaal mee oneens. Dat is heel goed mogelijk. Of misschien zegt u, hé, daar had ik nog niet aan gedacht. Wanneer u met anderen over deze onderwerpen praat en er barsten discussies los, dan is dat alleen maar goed en heb ik mijn doel bereikt. Ik geef hier echt alleen maar mijn persoonlijke mening. Iedereen moet doen wat hij goed vindt.

Door welke bril kijken we naar deze voorwerpen

Wat zeker is: de maker kijkt er anders naar dan wij. Hij vindt het “goed” of “geslaagd” Omdat het een vooropgesteld doel moet dienen. Het is geen kunstvoorwerp. Hij erkent dat er betere houtsnijders zijn. Het werk is dan aangenaam om naar te kijken.

De etnoloog/serieuze verzamelaar wil precies de context weten en waarvoor het gebruikt is. Voor hem is documenteren en zeldzaamheid belangrijk.

De kunstliefhebber/estheticus kijkt er op een hele andere manier naar. Hij vindt het uiterlijk juist heel belangrijk. Vaak heeft hij al besloten om te kopen alvorens hij precies weet wat hij koopt. Dat komt later wel.

Natuurlijk zal in de praktijk het een en ander in elkaar overlopen. De meerderheid van de lezers wil dat het aangenaam is om naar te kijken en hij weet er ook wel veel van af.

Restauratie, sokkelen

De etnoloog/verzamelaar zal niet gauw tot restauratie overgaan. Vooral niet aan poetsen. Niets verwijderen. Bij restauratie aan aardewerk laat hij goed zien om welk deel het gaat. Sokkelen moet gebeuren zonder iets aan het object te veranderen.

De kunstliefhebber/estheticus wil wel nadenken over restauratie. Is het storend? Tot hoever ga ik? Bij het sokkelen zal hij meer accepteren.

Authentiek, oud, nieuw

Een van de betekenissen die ik op het internet vond: authenticiteit betekent ‘echtheid’, ‘oorspronkelijkheid’ of ‘trouw zijn aan je eigen persoonlijkheid, idealen of overtuigingen’. Het woord komt van het Griekse authentikos, dat weer is samengesteld uit de woorden voor ‘zelf’ (autos) en voltooiing’ (hanuô). Ik merk dat veel mensen er een andere betekenis aan geven.

De voorkeur gaat uit naar oud, gemaakt voor en gebruikt binnen de gemeenschap(klasse I)

OPINIESTUK

Helemaal aan het andere einde van deze schaal staat nieuw gemaakt buiten de gemeenschap en voor de verkoop(klasse9). Deze indeling is ooit opgesteld door Frank Willet. Een andere klasse is bijvoorbeeld klasse 3: gemaakt door een Afrikaan, in de traditionele stijl van zijn eigen volk om aan een vreemde verkocht te worden.

Waarom is klasse I het summum bij veel verzamelaars? Ik denk dat dat is omdat het een goed gevoel geeft. Mijn geld is goed besteed. En dat is misschien ook wel zo. Of het object dan ook mooi genoemd kan worden, dat is nog maar de vraag. En dat is geheel persoonlijk natuurlijk.

Authentiek is niet altijd mooi maar net als bij kunst, kun je de vraag stellen 'Moet het mooi zijn?'. Veel mensen denken van wel. Nee volgens mij hoeft het niet mooi te zijn. Het moet iets vertellen.

Voorwerpen die voldoen aan klasse I zijn zeer dun gezaaid. Ze worden daarom en masse op bestelling gemaakt. Als voorbeeld neem ik een Asmat schild. Het moet er liefst precies uit zien als op die foto in dat oude boek. U vraagt, wij draaien.

Bij honderden is een Asmat schild uit de zuidelijk regio's leverbaar waarop een vleermuisdecoratie is afgebeeld. Tussen ca. 1900 en 1960 ziet die er uit als twee tegen elkaar geplaatste C's. Heel abstract dus. Dit heel geliefde schild wordt nog steeds in grote aantallen gemaakt voor de verkoop aan blanken. Is het daarom niet authentiek? Natuurlijk wel. Hè, gelukkig.

Datzelfde schild evalueert in de loop der tijden. Van 1960 tot 1980 worden de C's mensfiguren, frontaal gezien. Na 1980 worden de mensfiguren in profiel afgebeeld. En net voor 1985 komt er zelfs beweging in deze figuren, de figuur danst. Ik kon enkele jaren geleden een schild verwerven dat in 1984 is ontstaan. Het is nieuw gemaakt voor verkoop aan westerlingen en toch aarzelde ik niet. Het komt uit de collectie van Frits Valk. Hij kocht het in 1984 in Agats tijdens een verzamelreis samen met René Wassing. Ik ben er maar wat blij mee. Ter gelegenheid van de heropening van het Museum voor Land - en Volkenkunde te Rotterdam verschijnt er op 6 september 1986 een artikel in het NRC-Handelsblad met een foto waar je Frits Valk ziet staan bij dit schild. Wat ik nu zo jammer vind is dat veel mensen hun neus ophalen voor dat schild dat er heel anders uitziet. Het is niet alleen nieuw, maar vooral vernieuwend. Mag dat? Nee, van veel mensen mag dat niet.

UIT DE VERENIGING

De houtsnijder moet zich aan de regels houden; maken wat al decennia lang gemaakt wordt. Maar het niet accepteren van wijzigingen in stijl is natuurlijk onterecht. De niet westerse kunstenaar mag gerust naar de westerse kunst kijken en zich erdoor laten beïnvloeden. Er zijn bijvoorbeeld schilden bekend met een afbeelding van Batman.

Deden onze kunstenaars niet precies hetzelfde toen zij aan het begin van de 20ste eeuw naar Afrika en Oceanië keken?

Een Afrikaanse kunstenaar wil niet meer in een hokje geduwd worden. Hij neemt liever niet deel aan een tentoonstelling met de titel "Afrikaanse schilderkunst". Want kunst is kunst. Ongeacht waar de kunstenaar vandaan komt.

Pedigree

Veel verzamelaars kopen werken die al status verworven hebben. Die zijn daarom heel kostbaar. Je kunt er ook voor kiezen om te kopen wat gewoon goed en interessant is. Persoonlijk vind ik dat er niets mis is met een goed nieuw gemaakt stuk. Die zijn trouwens ook volop te zien in musea en depots. Mijn suggestie is: probeer eens de platgelopen paden te verlaten en doe zo ontdekkingen die in geen enkel boek staan. Nogmaals, een oud "authentiek" stuk is niet automatisch een goed stuk.

Musea hebben gelukkig een andere verzamelstrategie. Ze kopen geregeld tijdens verzamelreizen nieuw gemaakte stukken om zo de wijzigingen te kunnen laten zien en leemtes aan te vullen.

Voorbeelden van vernieuwingen

Mandjes behoeven niet langer geweven te worden van natuurlijke materialen. In Zuid Afrika gebeurt dat al tientallen jaren met fel gekleurd telefoondraad (koper met pvc mantel). Op kalebassen komt tegenwoordig ook modern design voor; enzovoort. Wilt u meer weten over vernieuwingen dan raad ik u aan het boek te kopen met de treffende titel *Kijken zonder grenzen, hedendaagse kunst in het Afrika Museum, de collectie Valk en verder. Auteur, Wouter Welling 2006.*

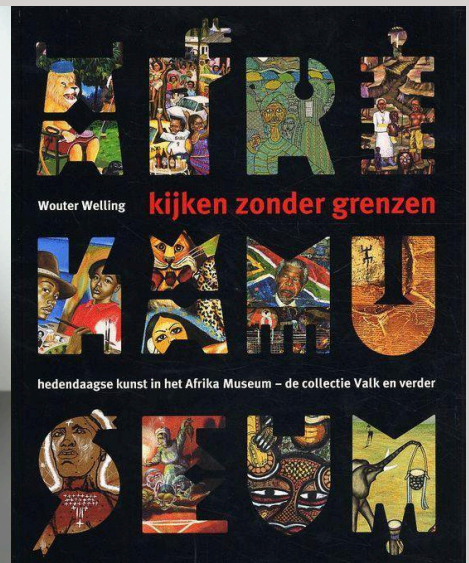
Tenslotte

Ik begrijp het volkomen wanneer u zegt "maar dat gaat mij allemaal veel te ver ... ik ga tot hier en niet verder". Natuurlijk, als verzamelaar moet je afbakenen anders is het eind zoek. Dus je kiest uit: beelden, maskers, gebruiksvoorwerpen, werelddeel, land, volk, voorstelling, materiaal, etc.

Alleen.... ik ben geen verzamelaar.

Leo Meijs, amateur d'art. [leo.meijs@hotmail](mailto:leo.meijs@hotmail.com)

AFBEELDINGEN

Footprints is de nieuwsbrief van de Vereniging Tribale Kunst en Cultuur en wordt zes keer per jaar aan de leden verzonden.

Voor €55,00 per jaar bent U lid en ontvangt U ook ons kwartaalblad.

Uitschrijven van deze nieuwsbrief kan door het sturen van een mail naar:

tribalekunstencultuur@gmail.com